

TÜRKİYE BİBLİYOGRAFYASI (MİLLİ KÜTÜPHANE, 1928-) HAKKINDA BİBLİYOGRAFYA

Bülent Ağaoğlu

2018

Acaroğlu, M. Türker: Basma Yazı Ve Resimleri Derleme kanunumuzun Ve Milli Bibliyografyamızın 'Islahı Meseleleri'. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/2261/2227>

Acaroğlu, M. Türker: Türkiye Bibliyografyası Bugün Ne Durumda / M. Türker Acaroğlu. -- Ankara, 1970. **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, XIX. cilt, 2. sayı, 83-95. Sayfa. [İSAMK].
<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1804/1784>

Acaroğlu, M. Türker: Türkiye Bibliyografyası Şimdi Ne Durumda? **Türk Kütüphaneciliği**, Cilt 11, Sayı 2 (1997). Cilt 11, Sayı 2 (1997); **Müteferrika Kitabiyat Dergisi** Sayı: 13, , Yaz 1998.

Acaroğlu, M. Türker: "Genel Ulusal Kaynakça: Türkiye Bibliyografyası". İçinde: Malclés, Louise-Noëlle (F): **Batı'da ve Türkiye'de kaynakça tarihi** / Louise-Noëlle Malclés, Andrée Lhéritier, M. Türker Acaroğlu ; çeviren M. Türker Acaroğlu -- 1. bsk -- İstanbul : İletişim, 2003. 291-294ss.

Alpay, Meral: Milli Bibliyografyamız. Yeni Yayınlar, XV, 2 (Şubat 1970), 39-67ss. / 103-104ss.
<http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1805/1785>

Atılğan, Doğan: **Kataloglamada standardizasyon açısından Türkiye Bibliyografyası'nın içerik analizi**. Ankara Üniversitesi, 1992. Doktora Bilgi ve Belge Yönetimi = Information and Records Management. (Basılı kitap linki: <http://kitaplar.ankara.edu.tr/detail.php?id=871>)

Atılğan, Doğan: Türkiye Bibliyografyasının Başlangıcından Bugüne Kataloglama ve Sınıflama Açısından Değerlendirilmesi / Doğan Atılğan. -- Ankara, 1998. **50. Kuruluş Yılında ulusaldan Evrensele Türk Milli Kütüphanesi (1946-1996) Sempozyum Bildiriler 19-21 Haziran 1996**, 64-72. Sayfa. [İSAMK].
<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/72/312.htm>

Aybaş, Osman Tekin: Türkiye Bibliyografyası / Osman Tekin Aybaş. -- Ankara, 1970. **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, XIX. cilt, 3. sayı, 169-185. Sayfa. [İSAMK].
https://www.researchgate.net/publication/47332702_Turkiye_Bibliyografyasi

Başbuğoglu, Filiz: Türkiye Bibliyografyası'nın Durumu Hakkında / Filiz Başbuğoglu. -- Ankara, 1970. **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, XIX. cilt, 3. sayı, 163-168. Sayfa. [İSAMK].
<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/1815/1795>

Baydur, Gülbün: **Evrensel Bibliyografik Denetim(UBC) ve Türkiye Bibliyografyası**. Hacettepe Üniversitesi, Doktora, 1982. Bilgi ve Belge Yönetimi = Information and Records Management

Dener, Hasan Işın: Yayın Yılı ve Türkiye Bibliyografyasındaki Kayıt Yılı Üzerine / Hasan Işın Dener. -- Ankara, 1985. **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, 34. cilt, 1. sayı, 1-7. Sayfa. [İSAMK]

GÜRSEL, Özlem: **Türkiye Bibliyografyasının Gelişmesi ve 1928-1967 Yılları Arasında Türk yayın hayatının Konu ve yer istatistiği**. İst. 1968. 67y. İÜEF Bitirme Tezi

KARAYALÇIN, Yaşar: **Bibliyografya Meselelerimize Umumî Bir Bakış**. Ank. 1954. 28 s. Ankara Hukuk Fak.si Yay.

KÜLTÜR BAKANLIĞI MİLLİ KÜTÜPHANE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ: **Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü. Tarihçe, Gaye, Teşkilat, Pratikte istifade Yolları**. Ank. 1957. 4s.

KÜLTÜR BAKANLIĞI MİLLİ KÜTÜPHANE: GENEL MÜDÜRLÜĞÜ: **Millî Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü** Ank. 1972. 20 s. Milli Ktp. Yayınları

Mercanlıgil, M. M.: Bibliyografya Enstitüsü. (İktibaslar).
www.tk.org.tr/index.php/TK/article/download/2350/2314

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (Yay.): **Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu**. Kabul Tarihi: 21.6.1934 İst. 1966. 8 s.

OK, Necdet: **Türkiye’de Bibliyografya Çalışmaları ve Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü**. (Bitirme tezi, Ankara Üniv. DTCF). 1963. vi+70y.

Ötüken, Adnan: **Bibliyotekçinin Elkitabı**, Ankara 1948, II, 303-445. [TDV-İA, Kitabiyat md.]

Özertim, Sami N.: Türkiye bibliyografyası : başlangıcından bugüne gelişimi. / Sami N. Özertim. -- [y.y., t.y.] (Ankara : Sevinç Matbaası, 1974) 167-212 s. ; 24 cm. **A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık 1973’ten ayırması**. [İSAMK]

Özertim, Türkiye Bibliyografyası / Sami Nabi Özertim. -- Ankara, 1954. **Türk Dili**, III. cilt, 30. sayı, 356-359. Sayfa. [İSAMK]. http://www.tdk.gov.tr/images/css/TDD/1954s30/1954s30_30_S_N_OZERTIM.pdf

Özertim,
https://www.researchgate.net/publication/47332218_Bibliyografya_Meselelerimize_Umumi_Bir_Bakis_Adli_E_ser_Hakkinda

Salgır, Abdülkadir: Türkiye Bibliyografyası ile ilgili İki Yazı Hakkında / Abdülkadir Salgır. -- Ankara, 1970. **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, XIX. cilt, 2. sayı, 96-102. Sayfa. [İSAMK].
<http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1805/1785>

Sanalan, Ülker: **Bibliyografik denetim ve Türkiye**. Doktora tezi. 1977.

Soysal, Özer : **Türkiye’de Çağdaş Bibliyografik-Dokümanter Hizmetlerin Gelişimi**, Ankara 1983; a.mlf. [TDV-İA, Kitabiyat md.]

Soysal, Özer: **Geriye Dönük Türk Bibliyografyasında Bir Öncü Kaynak Olarak Joseph v. Hammer-Purgstall**, Ankara 1994; Mehmet Zeki Pakalın. [TDV-İA, Kitabiyat md.]

Soysal, Özer: “Türkiye’de bibliyografik araştırmalara dair yazılar, bibliyografya eleştirmeleri ve bibliyografya haberleri üzerine bir deneme, 1952 – Mayıs 1962”. **Kitap Bell.**, 2 (17/18), 1962, 16-19ss.; **Kütüp. Sesi**, 1 (2/3), 11.1962, 22-27ss.

Sverchevskaya, A. K. : Türkiye Bibliyografyası / A. K. Sverchevskaya, T. P. Cherman. -- Ankara, 1962. **Forum**, 14. cilt, 190. sayı, 18. Sayfa. [İSAMK]

Şenalp, Leman: “Milli Kütüphanemizin bibliyografik fonksiyonları”. İçinde: Milli Kütüphanelerin Ekonomik-Sosyal ve Kültürel Kalkınmadaki Önemi. **Türk Kütüphaneciliği** 16, 4 (2002), 468-470

Türkiye Bibliyografyası. -- Ankara : Milli Kütüphane, 1934. PDF nüshalara Dokümantasyon Servisinden erişilebilir. CD nüshalara Süreli Yayınlar Servisinden ulaşılabilir.. [İSAMK]

Türkiye Bibliyografyasının 1956 yılı fasiküllerinde adı geçen naşir ve matbaaların isim ve adresleri. [Y.y. : yayl.y., 1956?]. 100-111 ss. ; 23 cm. [tk]

YALVAÇ, ÇİĞDEM: **Temel bilimler alanında bibliyografik denetim** / Danışman: DOÇ.DR. AYSEL YONTAR. Yüksek Lisans Türkçe 1993 194 s. Yer Bilgisi: İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Kütüphanecilik Bölümü Konu:Bilgi ve Belge Yönetimi = Information and Records Management. Dizin:Bibliyografik denetim = Bibliographic control ; Temel bilimler = Basic sciences

YAMAN, Mualla: "Derleme ve Derleme Kanunu". **TKD Bülteni**. X.Cilt, 1-4 Cilt. 1966. 129-134s.

YILDIRIM, Üstün: "Derleme Kanunu Üzerine". **TKD Bülteni**. 18.Cilt, 1.Sayı, 1969. 61-62 s.

-----.

Kataloglamada standardizasyon açısından Türkiye Bibliyografyası'nın içerik analizi / Yazar:DOĞAN ATILGAN Danışman: DOÇ. DR. BENGÜ ÇAPAR Yer Bilgisi: Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Kütüphanecilik Anabilim Dalı Konu:Bilgi ve Belge Yönetimi = Information and Records Management Dizin:Kataloglama = Cataloging ; Standartlaşma = Standardization ; Türkiye Bibliyografyası = Turkey Bibliography	Onaylandı Doktora Türkçe 1992 239 s.
1934 yılından beri düzenli olarak yayınlanan Türkiye Bibliyografyası ülke yayınlarının tümünü listelemesi özelliği ile ulusal bibliyografik denetimi gerçekleştirirken, Kataloglama kurallarının standart biçimini uygulaması ve ülke genelindeki kütüphanelerce yaygınlıkla kullanılabilir olması nedeniyle bir merkezi kataloglama aracı olarak kabul edilebilir. Bu ilkeden hareketle çalışmamızda amacı ulusal bibliyografik denetim- ve merkezi kataloglamanın temel aracı olarak Türkiye Bibliyografyası yukarıda sözü geçen işlevleri açısından incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda varsayımımız şöyle belirlenmiştir: Ulusal bibliyografyamız içerik, düzen ve güncellik açısından kataloglamada tekbiçimlilik özelliğini taşımamaktadır. Bunun yanında merkezi kataloglama işlevlerini sağlıklı bir biçimde yerine getirmesi için gerekli kataloglama kurallarının kullanılmasında da kataloglamada uyum ilkesine ters düşmektedir. Bu varsayımda ileri sürülenleri ortaya 231 koymak için Türkiye Bibliyografyası AAKK'nın ikinci edisyonunu kullanmaya başladığı 1985 yılından 1990 yılı sonuna kadar ele alınarak örneklem yöntemiyle seçilen kayıtlar incelenmiştir. Seçilen kayıtlar nitelendirme alanları, başlık seçimi, sınıflama ve dizinlerden bibliyografyadaki bilgiye erişim açısından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Kataloglama kuralları açısından yapılan inceleme sonunda bibliyografya da AAKK'nın ikinci basımının kullanılmaya başlandığı ilk yılda yüksek düzeydeki hata oranının uygulama ilerledikçe belirli bir düşüş gösterdiği görülmüştür. Yapılan hataların çoğunlukla noktalama işaretlerinin kullanılışı ile ilgili olduğu ne AAKK'nın ikinci adisyonunun getirdiği yeniliklerin uygulanmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda bibliyografyanın kataloglamada uyum ilkesini yerine getirmediği ve dizinlerinin yetersiz olduğu kanısına varılmıştır. Sonuç olarak Türkiye Bibliyografyası'nın merkezi kataloglama ve ulusal bibliyografik denetim aracı olma işlevlerini yerine getiremezken, bu hata oranı ile kataloglama da, bibliyografyayı rehber olarak kullanan diğer kuruluşları da olumsuz yönde etkileyecektir.	

Evrensel Bibliyografik Denetim(UBC) ve Türkiye Bibliyografyası / Yazar:GÜLBÜN BAYDUR Danışman: DOÇ.DR. NİLÜFER TUNCER Yer Bilgisi: Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü Konu:Bilgi ve Belge Yönetimi = Information and Records Management Dizin:Bibliyografik denetim = Bibliographic control ; Denetim = Control ; Evrensel Bibliyografik Denetim = Universal Bibliographic Control ; Türkiye Bibliyografyası = Turkey Bibliography	Onaylandı Doktora Türkçe 1982 257 s.
ÖZET Evrensel Bibliyografik Denetim (UBC), tüm ülkelerde çıkan her yayın için uluslararası kabul edilmiş biçimlerde hazır lanacak kayıtlarla bibliyografik bilginin dünya üzerinde de netim ve değişimini gerçekleştirmek üzere oluşturulmuş bir sistemdir. IFLA International Office for UBC ise ülkeler ara sı eşgüdümü gerçekleştiren bir kuruluştur. Böyle bir uluslararası ağ, yayın ve kütüphanecilik etkinlikleri birbirinden farklı olmakla beraber, ulusal bib liyografik etkinliklerin uluslararası düzeyde bütünleşmesiyle gerçekleşebilecektir. Bibliyografik denetim, ulusal yayın ve bibliyografik etkinlikler içindeki yasal derleme, bibli yografik standartlar, kataloglama kuralları ve sınıflama sistemleri ile ilgilidir. ÜBC'nin ulusal düzeydeki gereksinimleri aşağıdaki gruplar altında toplanabilir : a) Yayınlanan her yayın için gecikmeden bibliyogra fik kayıtların hazırlanıp üretilmesi (Derleme ile ilgili yasal düzenlemeler), b) Bibliyografik kayıtların içerik ve fiziksel ni telikleriyle uluslararası standartlara uygunluğu, c) Bu sorumlulukları taşıyacak ulusal bibliyograf ya kuruluşunun örgütlendirilmesi. Ulusal bibliyografik denetim olarak adlandırılan bu etkinlikler, ulusal bilgi sisteminin (kütüphane, dokümantas- 1 yon, arşiv) alt yapısını oluşturdukları için UBC, NAT IS* m bir parçası olarak da kabul edilmiş-tir. Evrensel	

Bibliyografik Denetim, yayının kendinin elde edilebilirliğini gerçekleştirmek üzere geliştirilen UAP' - nin de dayanağı olmaktadır. Ulusal yayının bibliyografik kayıtlarının toplamı olan ulusal bibliyografya, ulusal bibliyografik denetimin, geliştirilmesi ve UBC'nin güçlendirilmesinde temel gereç olarak kabul edilmektedir. Bu bibliyografyalar basılı ve/veya katalog kartları, bilgi sayarlar okunabilir biçimlerde üretilip düzenli aralarla ve en az gecikme ile çıkarılabilir. Günümüzde özellikle basılı ulusal bibliyografyaların kapsam, içerik ve biçim olarak standartlaştırılmaları yönündeki uluslararası çabalar hızla uygulama alanı bulmuştur. Türkiye'de ulusal bibliyografya kapsamında Türkiye Bibliyografyası 1934 yılından beri yayınlanmaktadır". Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1952-) ve T.C Devlet Yayınları Bibliyografyası (1971-) ise süreli yayınlardaki makalelerle devlet (resmi) yayınlarını listelemektedirler. Bu nunla beraber Türkiye'de ulusal bibliyografya üretimi konusunda yetersizlikler vardır. Tezde bunları ortaya koymak üzere hipotez : "Türkiye Bibliyografyası *nın UBC'nin bir halkası olarak, ulusal bibliyografik denetimi geliştirip güçlendirmesi için aşağıdakileri yerine getirmesi gerekir :

a) Kaynağı oluşturan ulusal yayın yasal yolla gecikmeden elde edilebilmeli, b) Biçim, kapsam ve içerik olarak uluslararası 1~ standartlara göre üretilmeli/ c) Zamanında ve düzenli aralarla yayınlanmalı, d) Bütün bu sorumlulukları taşıyacak ulusal bibliyografya kuruluşu örgütlendirilmelidir", şeklinde kurulmuştur. Bunun için araştırmada, Türkiye Bibliyografyası* nın üretimi ile ilgili olan ulusal yayının elde edilmesi, kayıtların hazırlanması, Bibliyografya' nın yayınlanması ve dağıtım ile ilgili koşullar ortaya konulmuştur : Türkiye'de yasal derlemenin yenilenmesi için yapılan çeşitli girişimler gibi 1981 tarihli son tasarıda henüz yasalaşamamıştır. Yürürlükteki 1934 tarihli "Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu " eski ve yasal güç olmaktan uzaktır. Yasa ile bağlantılı olarak Türkiye Bibliyografyası 'nın materyal kapsamı basılı yayınla sınırlı olup herhangi bir seçim politikası yoktur. Bibliyografya' nın fiziki nitelikleri ve bibliyografik kayıtları uluslararası standartlara uygunluk göstermemektedir, ulusal yazar adları (kişi ve tüzel kuruluş) için otorite dizinleri geliştirilmemiştir. Türkiye Bibliyografyası, çeşitli nedenlerle geç ve düzensiz yayınlanmaktadır. Milli Kütüphane ise ulusal bibliyografya kuruluşu olarak öngörülen işlevlerini, ulusal kütüphanenin bibliyografik işlevleri ile sınırlı kalarak Türkiye Bibliyografyası, Türkiye Makaleler Bibliyografyası ve T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası* m yayınlamaktan öteye götürememiştir. Uluslararası öneriler ışığında ulusal uygulamalar da dikkate alınarak Türkiye'deki durum saptandığında elde edilen sonuçlar hipotezimizin doğruluğunu ortaya koymuştur, D

Önerilerimiz, elde edilen sonuçlar doğrultusunda ilave ile alınması gerekli olanlarla, daha ileriye dönük planlamaları kapsamaktadır. Hızla yenilenen bibliyografik denetim olanakları, bu konudaki kuramsal çalışmaların öncelikle uygulamaya konulmasını gerektirmektedir. Bu çalışma, ileriye dönük araştırmalara temel oluşturması bakımından da önemlidir. V

Temel bilimler alanında bibliyografik denetim /

Yazar: ÇİĞDEM YALVAÇ

Danışman: DOÇ.DR. AYSEL YONTAR

Yer Bilgisi: İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Kütüphanecilik Bölümü

Konu: Bilgi ve Belge Yönetimi = Information and Records Management

Dizin: Bibliyografik denetim = Bibliographic control ; Temel bilimler = Basic sciences

Onaylandı

Yüksek Lisans

Türkçe

1993

194 s.

ÖZET Bilimsel, teknolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik alandaki gelişmeler ve değişimler sonucu ortaya çıkan belge-bilgi patlaması, bunların denetiminin sağlanması sorununu ve buna bağlı olarak da bibliyografik denetim kavramını doğurmuştur. Çok çeşitli tanımları bulunan bibliyografik denetim, genelde bibliyografik araç veya kaynaklar aracılığıyla denetim anlamına gelmektedir. Ancak, belge-bilgi denetimini sağlayan bu araç veya kaynakların düzenlenmesi ve yararlanmaya sunulması konusunda gerekli her tür işlem ve hizmetler de kavramın kapsamına girmektedir. Bibliyografik denetim konusunun öneminin bir çok ülkede farkına varılmış ve sorunları çözümlenmek amacıyla kişisel ve kurumsal çeşitli girişimler, çabalar, çözüm yolları ortaya çıkmıştır. UBC (Evrensel Bibliyografik Denetim), NAT I S (Ulusal Bilgi Sistemi), UAP (Yayınların Evrensel Edinilebilirliği), UNISIST (Dünya Bilimi Bilgi Sistemi) gibi özel bilgi programları ve sistemleri, bu konudaki çalışmalara örneklerdir. Bibliyografik denetim olgusu çerçevesinde temel bilimlerde bibliyografik denetim, ulusların kalkınmasındaki rolü ve bu alandaki yetersizliğin yol açtığı kayıpların büyüklüğü nedeniyle çok önemlidir. Bibliyografik denetimi gerçekleştiren bibliyografya, toplu. katalog, indeks vb. gibi çok çeşitli bibliyografik araç türleri bulunmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili işbirliği, standartlaşma, ulusal ve uluslararası kuruluşlar, bazı yasal. önlemler ve teknolojik gelişmeler gibi koşullar

da bu mekanizmanın birer parçalarıdır. Bibliyografik denetim kapsamında işbirliği? bilgi kaynaklarının ortak kullanımını sağlama yolundaki çabalar ve girişimlerdir. Standartlaşma ise; belge-bilgi değişimine olanak veren her türden çalışmalardır. Ulusal ve uluslararası düzeyde kuruluşlar, bibliyografik denetim konusunda eşgüdümü,

örgütlenmeyi, işbirliğini sağlayan kuruluşlardır. Yasal önlemler ise yayınların denetim altına alınmasını sağlayan Derleme kanunu veya benzeri biçimdeki düzenlemelerdir. Teknolojik gelişmeler de, bilgi gereksinimlerinin karşılanması, bibliyografik denetim araçlarının hazırlanması gibi konularda yararlanılan bilgisayar ve benzeri araçlar ve yöntemlerdir. Bilim grupları içinde çeşitli adlar altında karşımıza çıkan temel bilimlerde genellikle astronomi, -fizik, kimya, matematik, yaşam bilimleri ve yer bilimleri yer almaktadır. Bu bilimlerde diğer bilimlere gibi bibliyografik denetimi destekleyen koşullardan etkilenmektedirler, ülkemiz için de aynı durum geçerlidir. Ülkemizde ulusal düzeyde bibliyografik denetimden sorumlu kuruluş, Milli Kütüphanedir. Milli Kütüphane, kuruluşundan bu yana konuyla ilgili çeşitli faaliyetlerde bulunmuş ve halen de bulunmaktadır. Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyası'nı, bir çok eksiği olsa da yayınlamayı sürdürmektedir. Günümüzde ise, Milli Kütüphane bir bilgi bankası kurmuştur ve yurt dışındaki belli başlı bilgi merkezleriyle bağlantı kurarak, araştırmacıların bilgi gereksinimlerini karşılamaktadır. Ayrıca kendi kayıtlarını da manyetik ortama geçirmektedir. Ancak, Milli Kütüphane henüz ulusal düzeyde bibliyografik denetimin sağlanması konusunda önderlik edebilecek düzeyde değildir.

Bibliyografik denetim olgusu içerisinde temel bilimlerde bibliyografik denetim konusunda ise ülkemizde ilk aklı gelen kuruluş, Türkiye'de müsbet bilimlerde alanında, temel ve uygulamalı araştırmaları geliştirmek, teşvik etmek, düzenlemek ve koordine etmek amacıyla kurulan TÜBİTAK ve bu kuruluşun bünyesinde oluşturulan TÜRDOK'dur. TÜRDOK, kurulduğu günden beri çeşitli duyuru bültenleri yayınlamış, toplu katalog girişimlerinde bulunmuştur. Ancak bu çalışmalar, günü yakalayamamış, amacına ulaşamamıştır. Son yıllarda ise TÜRDOK yeni atılımları ile, temel bilimlerde alanının bibliyografik denetimi konusunda ümit vermektedir. YÖK (Yükseköğretim Kurulu) ve bu kuruluşun bünyesinde 1983 yılında açılan "Dokümantasyon ve Uluslararası Tarama. Merkezi" de bilimsel yayınların denetimini sağlama konusundaki çalışmaları ile temel bilimlerde alanının bibliyografik denetimini dolaylı olarak desteklemektedirler. Bunlardan başka, çeşitli kuruluş ve kişilerin de konuya katkıları bulunmaktadır. Bibliyografik denetimin başlıca unsuru olan bibliyografik kaynakların, temel bilimlerde açısından durumuna bakılacak olursa, yabancı bibliyografik kaynakların sayısı ve tür yönünden oldukça kapsamlı olduğu, yerli bibliyografik kaynakların ise sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca bu kaynakların çoğu güncelleştirilmemiş, böylece ülkemizde temel bilimlerde alanının bibliyografik denetimin sağlanması konusunda düzenli bir gelişme kaydedilememiştir. Ancak tüm konu alanları için olduğu gibi temel bilimlerde alanı için de bibliyografik denetim çerçevesindeki eksikliklerin giderilmesi? yasal önlemler, standart ve kurallar, konuyla ilgili kuruluşların geliştirilmeleri, teknolojik gereksinimler gibi konulardaki sorunların çözüme kavuşturulması, ilgili kuruluşların sürekli işbirliği ve eşgüdümüne dayalı çabalarıyla mümkün olduğu takdirde, temel bilimlerde alanındaki yeterli bibliyografik denetimin gerçekleştirilmesi güç olmayacaktır.

Türkiye Bibliyografyası (TB). http://www.acikders.org.tr/pluginfile.php/2180/mod_resource/content/1/TB.pdf

Bby133 BİLGİ Literatürü dersi . Dersi Hazırlayan: Doç. Dr. Tülay FENERCİ. Sunumu Hazırlayan: Rıza Burak GÖKSOY . Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. 2011. Türkiye Bibliyografyası Türkiye Makaleler Bibliyografyası. <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=269>

"1954 yılına ait, geçiş döneminin bir ürünü olarak nitelendirilmekte olan bibliyografya "Millî Kütüphane Yayınları" adını taşımaktadır. (Türkiye...1960) Ancak 1960 yılında yayınlanabilen bu cilt kendisine özgü kimi özellikler taşımaktadır. Sadece bu cilde özgü olarak sınıflama Dewey Onlu Sınıflama Sistemi'ne göre yapılmıştır. Bibliyografik kayıtların sol üst başına sıra sayıları eklenmiş, sağ üst başında da Millî Kütüphane yer numarası verilmiştir." <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/72/312.htm>

"1989 yılında Türkiye Bibliyografyasının düzeninde kullanım ve erişimi kolaylaştırmak için bir takım değişiklikler daha yapılmıştır. İki veya daha fazla konu numarasında yer alan kayıtlar erişilebilirliği kolaylaştırmak amacıyla ilgili bölümlerde tekrarlanmıştır. Yinelenen kayıtlarda sıra numarası ayrıca belirtilmemiştir. Ancak kayıt sonundaki konu numarasına, ilgili bölüme göre öncelik verilmiştir. Yine bu yılda dizinlerde yapılan değişiklik de, bibliyografyadaki künyelere erişimi kolaylaştırma amacını taşımaktadır (Önsöz : 1989: 1). Daha önceleri sadece yazar ve kitap adı ile süreli yayın adına göre verilen dizinlere, ek olarak kurum adları da eklenmiştir. Ayrıca her

yılın sonunda, o yıl yayınlanan tüm fasiküllerin dizinlerini aynı alfabetik sıra içine alan toplu dizinlerle birlikte ISBN numaralarına göre sıralı yıllık dizin de yayınlanmaktadır. Bu yıla ait bibliyografyalarda gözlenen bir başka gelişmede yıllardır tartışılan matbaa konusu ile ilgilidir. Milli Kütüphanenin otomasyon çalışmaları hızla gelişmesi ve teknolojik olanaklara sahip bir matbaaya kavuşması sonucu 1989 yılına ait bibliyografyalardan başlanarak dizgi ve baskı işlemlerinin tümü Milli Kütüphane bünyesinde yapılmaktadır.

1992 yılına gelindiğinde Türkiye Bibliyografyasında kullanılan sınıflama numaralarının DOS Sisteminin 20. edisyonuna göre yapıldığını görüyoruz. Milli Kütüphanenin ilgili bölümlerince hazırlanan katalog kayıtlarının Bibliyografya Hazırlama Şube Müdürlüğü'nün sorumluluğunda yayınlanan Türkiye Bibliyografyasında 1993 yılında erişim kolaylığı sağlamak açısından içerik ve düzen olarak kimi değişiklikler yapılmıştır. 1993 yılı 1. fasikülünden itibaren bibliyografik kimliklerin başında verilen sıra numaraları kaldırılmış ve dizinlerden erişim konu numaralarından yapılmaya başlamıştır. Bibliyografik kayıtlar ait oldukları konular altında türlerine göre çeşitli başlıklar altında verilmeye başlanmıştır. Görsel-işitsel materyaller daha önceleri sadece bibliyografyanın sonunda listelenirken bu yıldan itibaren ait oldukları konular altında verilmiştir. 1993 yılı sayılarında yapılan bir başka değişiklik de dizinlerde gözlenmektedir. Yazar ve eser adları dizinine ek olarak ISBN ve ISSN numaralarından oluşturulan dizin her sayıda yer almaya başlamıştır.(Önsöz : 1993: 1)".

<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/72/312.htm>

"1928'de Latin harflerinin kabulünden sonra Maarif Vekâleti'nin işe el atmasıyla bibliyografya yayımcılığında yeni bir dönem başlamıştır. İstanbul Matbaalarında Yeni Harflerle Basılmış Olan Neşriyat Kataloğu (Ankara 1929) ve Türkiye'de çıkan kitap, gazete ve dergilerden bahsetmek üzere 1928-1933 yılları arasında on altı sayı çıkarılan Bibliyografya adlı bültenle millî karakterli Türk bibliyografyasının temeli atılmıştır. Bunlardan da faydalanılarak Türkiye Bibliyografyası: Türk Harflerinin Kabulünden Cumhuriyetin Onuncu Yıl Dönümüne Kadar (1928-1933) adıyla bir eser neşredilmiştir (Ankara 1933). Böylece Türkiye'de onlu sınıflama dizgesi de ilk olarak uygulama alanı bulmuştur. 1934'te Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle derleme ve bibliyografik denetim çalışmaları resmîyet kazanmıştır. 1935 yılından itibaren değişik dönemlerde altışar, üçer ve birer aylık periyotlarla neşredilen, daha sonra onar yıllık toplu basımları yapılan Türkiye Bibliyografyası önceleri Derleme Müdürlüğü'nce, 1955'ten başlayarak Millî Kütüphane bünyesinde kurulan Bibliyografya Enstitüsü'nce yayımlanmıştır. 1952'de süreli yayınların taranmasıyla Türkiye Makaleler Bibliyografyası ve 1971'de Devlet Yayınları Bibliyografyası neşredilmeye başlanmıştır."

<http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=d260088>

Milli Kütüphane'nin ilk iki uzmanından biri olarak 1950'de kütüphanecilik ve dokümantasyon meslek eğitimi ve öğrenimi için Paris'e gönderilmiştim. (Öteki uzman Leman Şenalp daha önce İsviçre'ye yollanmıştı.) 1952 sonlarında yurda döner dönmez Derleme Müdürlüğüne atanmışım. Ancak birkaç ay sonra (1953 başında) Milli Kütüphane içinde -UNESCO'nun da yardımıyla- kurulan Bibliyografya Enstitüsüne yardımcı olmak amacıyla gene Ankara'ya çağrıldım. 1952'de kurulan bu Enstitü, Türkiye Makaleler Bibliyografyası'nı Türkçe-Fransızca olarak yayınlıyordu. O vakte değin Derleme Müdürlüğüne çıkarılmış olan *Türkiye Bibliyografyası*'nı -kendi özel yasası gereğince- Enstitüye devrettim. Ancak 1953 yılı fasiküllerini tek başıma hazırladığım için uzun zaman aldı. Bütün koleksiyon dikkate alındığında en kapsamlı fasiküller o yıla ait olanlardır sanıyorum.

İşte tam o sırada Milli Kütüphanenin büyük okuma salonunda "Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunumuzun ve Milli Bibliyografyamızın İslahı Meseleleri" başlıklı ve konulu bir konferans verdim. Kütüphane müdürü da-

hil, meslektaşlarımdan hiçbiri bu konferansa rağbet göstermedi. Sanki Derleme Yasası ve "Türkiye Bibliyografyası" sorunları kendilerini hiç ilgilendirmiyordu. Çok sonraları bu sorunlara sahip çıkmaya başladılar. 1956 yılı ortalarında İstanbul'daki esas görevimin başına dönebildim.

<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/download/1094/1091>

Ulusal bir bibliyografya yayımlamak olanağı da Derleme Kanunu ile yurda getirildi. O tarihten beri düzenlice çıkan **Türkiye Bibliyografyası** ile yerli yayınlar izlenebilmektedir. Gene bu kanunun getirdiği olanakla, 1952'den beri UNESCO'nun da yardımıyla Ankara Millî Kütüphanesinde kurulan Bibliyografya Enstitüsünce **Türkiye Makaleler Bibliyografyası** yayımlanır.

9. sayfa.

www.tk.org.tr/index.php/TK/article/download/2324/2288

Türkiye Bibliyografyası'nda otuz yıl (1928 - 58), **Türkiye Makaleler Bibliyografyası**'nda da altı yıl (1952 - 58) Evrensel onlu sınıflandırma başarı ile kullanıldı. Bu arada, **Türkiye Bibliyografyası**'nın 1953 yılına ait ilk fasikülünde Derleme Müdürü M. Türker Acaroğlu tarafından bu sınıflandırmanın üç rakama indirgenmiş biçimi Fransızcadan dilimize çevrilip yayımlandı. 1958'de Dewey sistemine dönüldü.

Amerika'nın ulusal sınıflandırma sistemi olan, Dewey'in **Onlu Tasnif**

Şenalp, Leman: “Milli Kütüphanemizin bibliyografik fonksiyonları”. İçinde: Milli Kütüphanelerin Ekonomik-Sosyal ve Kültürel Kalkınmadaki Önemi. Türk Kütüphaneciliği 16, 4 (2002), 465-470

Milli Kütüphanemizin bibliyografik fonksiyonları:

Bilindiği gibi, kuruluş hazırlıklarına, 1946 yılında başlanan Milli Kütüphanemiz 16 Ağustos 1948’de hizmete açılmış, kuruluş yasası ise 23 Mart 1950’de çıkmıştır. 1934 yılında çıkartılan “Basma Yazı ve Resimleri Derleme Yasası” uyarınca derlenen yayınlardan birer nüshanın, ileride kurulacak Milli Kütüphane’ye devredilmek üzere, hatta kataloglanarak saklanması ve o tarihten itibaren “Türkiye Bibliyografyası”nın yayınlanmaya başlaması, Milli Kütüphane için büyük bir avantaj sağlamıştır. 1950 yılında, Milli Kütüphane resmen kurulduğu zaman, hemen 16 yıllık ülke yayınlarına ve sürekli yayınlanmakta olan bir milli bibliyografyaya sahip olmuştur. 1955 yılında 80-90 bin ciltlik bir koleksiyon, Derleme Müdürlüğü’nden Milli Kütüphane’ye nakledilmiş ve kısa sürede kullanıma hazır hale getirilmiştir. 1952 yılında, UNESCO tarafından gönderilen, Fransa Milli Kütüphanesi uzmanlarından M.F. Raux, Türkiye’de Milli Kütüphane bünyesi içinde bir “Bibliyografya Enstitüsü” kurmakla görevlendirilmişti. Bu girişim, yeni açılmış olan Milli Kütüphanemizin bibliyografik etkinliğinin artırılmasında çok önemli bir rol oynamıştır. 1952 Mart’ında Türkiye’ye gelen M.F. Raux, öncelikle, Enstitü’de bibliyografik kaynakların toplanması, Türkiye Makaleler Bibliyografyası’nın yayınlanması ve toplu katalog çalışmalarına başlamıştır.⁽¹⁾ 1955

⁽¹⁰⁾ Ahmet Çelik: Bilgi ağı ve Türkiye TKD: 40. yıl Kütüphanecilik Kurultayı, 1990. Bildiriler s. 16

⁽¹¹⁾ M.F. Raux ile birkaç ay çalışan Behire Abacıoğlu (Balkan), UNESCO’dan sağlanan bir yıl süreli bir bursla Paris’e gidince, o günlerde Derleme Müdürlüğü görevini yürütmekte olan Leman Şenalp, tekrar Milli Kütüphane’deki kadrosuna alınarak, Enstitüde görevlendirilmiştir. Bir yıl içinde, Türkiye Makaleler Bibliyografyası’nın ilk beş sayısı yayınlanmış, Enstitü koleksiyonları oluşturulmuş ve toplu katalog çalışmalarına başlanmıştır.

yılından itibaren de “Türkiye Bibliyografyası” Enstitüce yayınlanmaya başlamıştır.

Daha sonraki yıllarda, ayrıca, “T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası (1971-1989),” Seçilmiş Gazete Yazıları Bibliyografyası (1989-1990) gibi bibliyografik çalışmaların sürdürülmesi, Milli Kütüphane’nin temel görevlerinden en önemlilerini yerine getirme çabası içinde bulunduğunu göstermektedir. Milli Kütüphane’de bir grup uzman kütüphaneci tarafından hazırlanan “Alfabetik Kataloglama Kuralları”nın yayınlanması (1954) ve bu kuralların, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü’ne bağlı kütüphanelerde ve bazı üniversite kütüphanelerinde uygulanması kataloglamada bir ölçüde standartlaşmayı sağlamıştır.

Ancak, son otuz yıl içinde bilgi teknolojisindeki ve baskı tekniğindeki gelişmeler ve yayın türlerinin çeşitlenmesi, kütüphanecilikte bilgi depolama ve bilgiye erişim hizmetlerinde yeni yöntemler uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir. Yayın türlerinin çeşitlenmesi, derleme materyallerini artırmıştır. Ve eğer, derleme yasaları, ülkemizde olduğu gibi günün koşullarına göre düzenlenememişse, ülke yayınlarını eksiksiz toplamak olası değildir. Bununla ilgili olarak da, sağlıklı bir bibliyografik denetim yapılamaz ve “Ulusal Enformasyon Sistemi” oluşturulamaz. Bütün bu işlevler iç içe ve birbirine bağlıdır.

Milli Kütüphanemiz, bibliyografik fonksiyonlarını günün koşullarına göre yürütebilmek amacıyla, bazı girişimlerde bulunmuştur. Örneğin; Dewey Onlu Sınıflandırma Sistemi’nin 19. basımı ilgili uzman gruplarca dilimize çevrilmiştir. Fakat, daha çeviri yayınlanmadan, 20. basımı çıkmıştır. 1985 yılından beri, kataloglamada AAKK 2 uygulanmaktadır.

Milli Kütüphane ülkede bir bilgi ağı kurulması ve bilgi akımının sağlanması projesini, I. Milli Kültür Şurası’nda (1982) ileri sürmüştür. Milli Kütüphane’de bilgisayar çalışmalarına 1986 yılında başlanmışsa da, bu konuda yetişmiş personel yetersizliği nedeniyle, kataloglama, 1987 yılı sonlarına kadar elle yürütülmüştür.

1990 yılından beri, kataloglama ve satınalma işlemleri bilgisayarla yapılmaktadır.

Milli Kütüphane’de yurt dışı bilgi bankaları ile bağlantılı bir “Bilgi Bankası”nın kurulmuş olması bu alanda yapılmış yararlı bir girişimdir.

Milli Kütüphanemizin ekonomik sosyal ve kültürel alanlarda ülke kalkınmasına daha etkin katkıda bulunabilmesi, bibliyografik fonksiyonlarının etkinliğine bağlıdır. Bunun için de, öncelikle Derleme Yasası’nın değiştirilmesi, etkili bir bibliyografik denetim sağlanması, Türkiye Bibliyografyası’nın güncelliğini yitir-

meden yayınlanması, ülke kütüphaneleri arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanması, bilgi ağlarının kurulması, “Ulusal Enformasyon Sistemi” nin geliştirilmesi ve uluslararası bilgi iletişim merkezlerine bağlanması gerekiyor. Ulusal ve uluslararası bilgi akışını sağlamak, bu koşulların yerine getirilmesine bağlıdır. Ancak, bu sayılan hizmetlerin gerçekleştirilmesi için, her şeyden önce, yeterli bir bütçeye ve yetişmiş uzman personele ihtiyaç vardır. Fakat, güç de olsa, milli kütüphaneler, bu gelişmelere ayak uydurmak zorundadırlar. Aksi takdirde yurt içinde ve yurt dışında etkinliklerini kaybederler.

Biz, yeni kültür politikamızın, tüm kütüphanelerle birlikte Milli Kütüphanemizin dünyadaki teknolojik gelişmelere göre düzenlenmeler yapmasına olanak sağlayacağına inanıyoruz.

<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/download/881/873>